9 Voorwoord

Voorwoord
van Hans-Dietrich Genscher

Iedereen die zich bezighoudt met de internationale politiek, ziet in Zbigniew Brzezinski een scherpzinnige analist en die als veiligheidsadviseur van president Carter 1977-1980 bekend was. Wie hem in nauwere samenwerking als gesprekspartner heeft leren kennen, weet dat hij altijd buitenlands beleid als een intellectuele uitdaging beschouwt. In tal van boeken en artikelen heeft Zbigniew Brzezinski zich in stimulerende, soms provocerende termen uitgelaten, die regelmatig brede respons gevonden hebben. Dit is ook in dit nieuwe boek "De enige wereldmacht, Amerika's strategie van overheersing" te verwachten. Na het einde van de bipolariteit van de Koude Oorlog, worden we geconfronteerd met nieuwe wereldwijde uitdagingen. Het gaat om de vraag een stabiele wereldorde in het tijdperk van globalisering te creëren. En het gaat om de vraag wat we moeten doen om dit doel te bereiken. Veel hangt af van Amerika, onze belangrijkste bondgenoot. Zbigniew Brzezinski geeft met zijn boek een Amerikaans antwoord, wat tot nadenken stemt, maar ook een weerwoord zal opleveren. De auteur gaat uit van de stelling dat de VS de laatst overgebleven supermacht is na het einde van de Koude Oorlog, en kenmerkt de Amerikaanse suprematie als de "hegemonie van een nieuw type." In feite, baseert Amerika haar wereld-suprematie niet - op imperiale onderwerping van kleinere staten of uitsluitend op haar geweldige militaire macht - zoals in vorige wereldmacht-tijdperken het geval was.

10 De enige wereldmacht

Even belangrijk als zijn militaire macht, is de dynamiek van de economie, het technologische innovatie-potentieel en - de vaak vergeten - schijnbaar onweerstaanbare aantrekkingskracht van de 'American way of life ". Op basis hiervan is het de VS gelukt om na de Tweede Wereldoorlog een internationaal systeem op te zetten, dat sterk wordt beïnvloed door Amerikaanse ideeën: De idealen van democratie en eerbiediging van de mensenrechten, collectieve veiligheidssystemen zoals de NATO en regionale samenwerking. Niet het nastreven van de wereldwijde monopolie, maar de samenwerking met andere staten en groepen van staten in het belang van mondiale stabiliteit komt volgens Zbigniew Brzezinski overeen met het zelfbeeld van Amerika als een democratische macht. De auteur maakt geen geheim van zijn overtuiging dat de globale US aanwezigheid niet alleen Amerika dient maar ook in het mondiale belang is. Dit onderzoek kan ook typerend zijn voor zowel de buitenlandse politiek zelve als de typisch Amerikaanse melange van idealisme en belangenbeleid weerspiegelen. Maar ze is daarom niet minder juist. De Europese ervaring van deze eeuw hebben dit bevestigd - zowel de goede als de slechte. In het licht van de nieuwe mondiale uitdagingen - honger en armoede, de snelheid van de bevolkingsexplosie, de bedreiging van onze natuurlijke bronnen van bestaan, de proliferatie van massavernietigingswapens - meer dan ooit, staat president Clinton's opmerking over Amerika als de "onmisbare" natie. Het omgekeerd is ook waar: Amerika alleen kan deze uitdagingen niet overwinnen. Van cruciaal belang voor de toekomst van de Amerikaanse buitenlandse politiek is Zbigniew Brzezinski's aanpak van "Eurazië" van de ruimte van Lissabon tot Vladivostok - en hier ligt de originaliteit van zijn aanpak. Amerika zal, om zijn wereldmacht te behouden, haar volle aandacht op dit gebied moeten blijven richten.

11 Voorwoord

Hier woont 75 procent van de Wereldbevolking. Hier ligt het grootste deel van wereld's natuurlijke hulpbronnen, met inbegrip van de energiebronnen, en hier wordt ongeveer 60 procent van het mondiale bruto binnenlands product verdiend. De ruimte van Lissabon naar Vladivostok dus, onderscheidt de toekomstige bestemming van Amerika. Haar doel moet zijn de politieke en economische ontwikkeling van Eurazië vorm te geven en de geest van een anti-Amerikaanse alliantie van Euro-Aziatische staten te verhinderen. Zbigniew Brzezinski's conclusie is een nadrukkelijk pleidooi tegen een nieuw Amerikaans isolationisme, tegen de terugtrekking uit Europa en andere gebieden in de wereld. Tegelijkertijd echter, maakt hij ook duidelijk: Imperiaal vertoon van macht voor eigen belang niet vanzelfsprekend zijn voor de Amerikaanse democratie. Doelstelling van een globale Amerikaanse strategie moet een geïnstitutionaliseerde mondiale samenwerking zijn, gebaseerd op echte partnerschappen met Amerika, vooral met een uitgebreide Europese Unie, met een democratisch Rusland, met China en India als de grootste democratie ter wereld. Hoewel Brzezinski voor een groot deel over de economische Amerikaans overheersing spreekt: Hij kent de grenzen van de Amerikaanse macht en ook daarom: De concentratie van mondiale macht in de handen van één staat in het tijdperk van globalisering wordt steeds minder eigentijds. Niet voor niets, spreekt hij daarom over de Verenigde Staten als de "ultieme" supermacht - dat wil zeggen: Waarschijnlijk niet de eeuwige. Voor de toekomst van het buitenlandse politieke beleid geldt voor de auteur dat Europa een natuurlijke bondgenoot van de VS is. Bij een altijd nauw transatlantisch bondgenootschap, de geleidelijke eenmaking van Europa en in de uitbreiding van de Europese Unie liggen de vitale belangen van Amerika. Dit betekent ook dat Amerika Europa als gelijkwaardige partner accepteert en bereid moet zijn om de collectieve verantwoordelijkheid voor collectieve beslissingen te accepteren.

12 De enige wereldmacht

Men kan alleen maar hopen dat de erkenning van die gelijkwaardigheid van Europa in het Amerikaanse denken doordringt. Een goed functionerende trans-Atlantische partnerschap vereist een politiek en economisch verenigd-, effectief Europa op basis van de Duits-Franse vriendschap. Daarom pleit Zbigniew Brzezinski voor een sterkere betrokkenheid van Amerika in het bewerkstelligen van een grotere Europese Unie met de landen van Midden- en Zuidoost-Europa. Stabiliteit op de Euro-Aziatische continent kan alleen met en niet zonder Rusland bereikt worden, laat staan tegen Rusland. Daarom spreekt Brzezinski zich voor een alles omvattend partnerschap tussen het Westen en een democratisch Rusland uit. U moet het grootste land op aarde de mogelijkheid geven mee te werken aan tot een totstandkoming van een rechtvaardige en duurzame vredesregeling in de gebieden van Vancouver tot Vladivostok, waarbij we de andere satellietstaten van de voormalige Sovjet-Unie niet vergeten. In de zin van een "geopolitiek pluralisme" wordt het Westen daarom opgeroepen de politieke en economische ontwikkeling van al deze landen tot een democratie, een rechtsstaat en een markteconomie te bevorderen. Geopolitieke pluralisme vereist volgens Zbigniew Brzezinski een alles omvattende dialoog van Amerika met China. Dit is net zo gerechtvaardigd als een duidelijke afwijzing van elke - tot mislukken gedoemde poging - om het land met de grootste bevolking te beteugelen, of zelfs willen isoleren. In tegenstelling tot sommige voorvechters van een beleid van "indammen van China" in de Verenigde Staten, ziet Brzezinski China als een natuurlijke bondgenoot van Amerika. Hoe dan ook: China is nog steeds geen wereldmacht; haar grootte en haar enorme ontwikkelingsperspectieven maken het slechts een "global player". Er is daarom nu veel te zeggen voor Zbigniew Brzezinski's suggestie; Na de toetreding van Rusland tot de G7 is er ook plaats voor om China bij de groep van leidende industrielanden te betrekken.

13 Voorwoord

Er dient aandacht te worden besteed aan het toekomstige voorstel om een Trans-Euro-Aziatische veiligheidssysteem te creëren die de NATO, de OVSE, Rusland, India, China en Japan omvat. Het boek van Zbigniew Brzezinski is - hoe kan het ook anders - in sommige opzichten een zeer Amerikaanse reactie op de vraag van de toekomstige wereldorde. Zeker zullen niet al zijn stellingen instemming vinden. Sommige lezers kunnen zich aan terminologie van de auteur storen die op vele manieren aan het machtsdenken en politiek-

evenwicht-denken van de 19de en begin 20ste eeuw herinnert. Ook zou men kunnen stellen dat de demonstratieve vraag naar een permanente Amerikaanse economische overheersing zou kunnen leiden tot een versterking van de anti-Amerikaanse tendensen in de Euro-Aziatische regio. Geschiedenis biedt voldoende voorbeelden waarin een machtsstreven een tegenmacht oproept. Men zou dan precies het tegenovergestelde bereiken van wat Zbigniew Brzezinski voor Amerika nastreeft. Toch zou het een gevaarlijke illusie zijn om te geloven dat een stabiliteit in Europa een permanent karakter kan krijgen zonder de garanties van de VS. Evenmin is dit doel door Europa zelf te realiseren. Zeker roepen een aantal recente (1997) Amerikaanse besluiten de vraag op of men Europa accepteert als een gelijkwaardige partner. Vaak is een dergelijke verstandhouding de invulling van een vacuüm wat door Europa zelve veroorzaakt is. Europeanen moeten zich afvragen waarom steeds weer de vraag of het echt "te veel Amerika" is of nog liever "te weinig Europa". Het boek van Zbigniew Brzezinski is dan ook een oproep aan de Europeanen om duidelijkheid te verschaffen over hun bijdrage aan de toekomstige wereldorde en hun vastberadenheid. Naar zijn pleidooi om de ruimte van Lissabon tot Vladivostok beschouwen als een eenheid, dienen wij allemaal te luisteren, i.p.v. naar mensen die zelfs op de dag van vandaag, geloven in een Europa met termen van grenzen.

14 De enige wereldmacht

In deze tijd van globalisering is het niet meer van deze tijd om aan nieuwe grenzen te denken. Slechts een intensievere samenwerking tussen de staten van Vancouver tot Vladivostok kan permanente veiligheid, welvaart en stabiliteit garanderen. Het boek van Zbigniew Brzezinski zal ongetwijfeld een belangrijke rol spelen in de discussie over de structuur van een toekomstige duurzame en rechtvaardige wereldorde. Dit kan alleen het gebod van duurzaamheid en gerechtigheid vervullen wanneer het gebaseerd is op de gelijke samenleven van volkeren en de gelijkberechtigde en mondiale samenwerking tussen de regio's van de wereld. Tijdens de bouw van de nieuwe wereldorde mogen de fouten niet worden herhaald die in de vorm van nationaal suprematie nastreven aan het einde van de 19de en de eerste helft van de 20e eeuw in Europa de wereld door elkaar geschud heeft. **De naleving van de verdragen van de Verenigde Naties inzake mensenrechten zal een belangrijke rol spelen.** De geschiedenis maakt geen pauze en komt ook niet aan zijn einde. Het boek van Zbigniew Brzezinski's bewustzijn spreekt over de omvang van de uitdagingen waarvoor we nu staan, en tevens de wil om deze geestelijk en politiek aan te pakken. Je kunt niet zeggen dat deze houding onder ons wijd verbreid is. Des te meer is dit stimulerende boek van Zbigniew Brzezinski een wens van de vele oplettende lezers in Duitsland.